

Temaartikel

Temaartiklen er et afsnit fra bogen *Danmarks udenrigsøkonomi 2012* som giver en kortfattet, bred samfundsmæssig beskrivelse af Danmarks økonomiske samkvem med udlandet. Mere detaljerede tal findes på www.statistikbanken.dk under temaerne *udenrigshandel* samt *nationalregnskab* og *betalingsbalance*. Her er der nem og gratis adgang til alle de data, som Danmarks Statistik løbende offentliggør.

Temakapitlet i dette års publikation belyser, i hvilket omfang danske virksomheder har været i stand til at erobre markedsandele i de central- og østeuropæiske lande samt Cypern og Malta, som i 2014 kan fejre tiårsjubilæum som medlemmer af EU.

Temakapitlet viser bl.a., at Danmarks eksport til disse lande er næsten fordoblet i perioden, og at Polen er det klart største marked for dansk eksport af både varer og tjenester blandt de ti nye EU-lande. På trods af denne stigning har dansk vareeksport mistet markedsandele på disse markeder siden 2004, mens tjenesteeksporten har vundet terræn på de nye markeder.

Publikationen er udarbejdet af en redaktionsgruppe i udenrigsøkonomikontoret i Danmarks Statistik og færdigredigeret af fuldmægtig Agnes Nansen Urup og afdelingsleder Bente Ottosen. Temakapitlet er udarbejdet af fuldmægtig Jon Mortensen.

Sammenfatning

Temakapitel om Danmarks eksport til de ti nye EU-lande	Den 1. maj 2004 blev den Europæiske Union udvidet fra 15 (EU-15), til 25 medlemslande (EU-25), da ti nye lande blev medlemmer af EU. Både de nye og de gamle EU-medlemslande regnede i 2004 med økonomisk fremskridt som følge af udvidelsen, ikke mindst i form af øget samhandel.
Øget samhandel mellem nye og gamle EU-lande	Her næsten ti år efter kan det konstateres, at de nye EU-landes andel af EU's handel med varer og tjenester er steget, samtidig med at EU-15 landene har formået at øge eksporten til de nye EU-lande. Men i hvor høj grad har Danmark formået at udnytte den øgede adgang til de ti nye EU-eksportmarkeder? Det er det spørgsmål, som det indledende temakapitel belyser ved at se på, hvordan Danmarks vare- og tjenesteeksport har klaret sig på de ti nye EU-markeder.
Polen er det største marked for dansk eksport blandt de nye lande	Kapitlet viser bl.a., at dansk eksport til de nye lande er mere vareintensiv end dansk eksport generelt, og at Polen er det klart største marked for dansk eksport af både varer og tjenester. Men det viser også, at dansk vareeksport har mistet markedsandele på de ti nye markeder siden 2004. Til gengæld har dansk tjenesteeksport vundet terræn på de nye markeder og har i dag en større markedsandel end i 2004. Dermed følger dansk eksport det generelle mønster for EU-15 landene.
Stigende samhandel med udlandet	Dansk økonomi er i højere og højere grad blevet sammenflettet med den globale økonomi. Dette afspejles af, at den danske udenrigshandel udgør en stigende andel af den samlede danske økonomi. I 1972 udgjorde importen af varer og tjenester 28 pct. af BNP. I 2012 var denne andel vokset til 50 pct. Væksten i dansk eksport har været endnu større. I 1972 udgjorde eksporten af varer og tjenester 27 pct. af BNP. Denne andel var vokset til 55 pct. i 2012.
Tjenestehandlen er vokset stærkest	Globaliseringen har medført, at Danmarks tjenestehandel er vokset betydeligt hurtigere end varehandlen. I midten af 1970'erne udgjorde importen af tjenester kun 6 pct. af BNP. I de seneste fem år har denne andel udgjort 17 pct. For eksporten kan man se samme udvikling. I midten af 1970'erne udgjorde tjenesteeksporten 8 pct. af BNP, mens andelen udgjorde 20 pct. i perioden 2008-2012. Især i de seneste 15 år er denne udvikling gået stærkt.
Fra underskud til overskud	Danmark havde et stort betalingsbalanceunderskud frem til midt i 1980'erne. Herefter vendte den økonomiske udvikling, og Danmark fik en lang periode med betalingsbalanceoverskud. Det medførte, at Danmark kunne begynde at afvikle den betydelige udlandsgæld, som siden 1960'erne var blevet oparbejdet. Danmark fik nedbragt sin nettogæld, således at landet stort set var gældfrit ved udgangen af 2005.

1. Tema: Danmark og de nye EU-lande ti år efter

1.1 Introduktion

Den 1. maj 2004 fik EU ti nye medlemmer	Den 1. maj 2004 blev den Europæiske Union udvidet fra 15 (EU-15), til 25 medlemslande (EU-25), da ti nye lande – Cypern, Estland, Letland, Litauen, Malta, Polen, Slovakiet, Slovenien, Tjekkiet og Ungarn – blev medlemmer af EU. Siden er EU vokset til 28 medlemslande (EU-28); først ved optagelse af Bulgarien og Rumænien i 2007 og endelig ved optagelse af Kroatien i juli 2013. Dette temakapitel vil dog fokusere på de ti lande, der blev medlemmer i 2004 for at markere, at de næste år – i 2014 – har ti års jubilæum som EU-lande.
Polen har flest indbyggere...	Der er store forskelle mellem de ti nye medlemslande, både befolkningsmæssigt og økonomisk. Det folkerigeste land, Polen, har næsten 40 mio. indbyggere og har dermed flere indbyggere end de resterende ni tilsammen. Med knap 400.000 indbyggere er Malta det mindst folkerige, mens Tjekkiet med lidt mere end ti mio. indbyggere har næst flest blandt de ti nye EU-lande.
...og den største økonomi	Polen har også den største økonomi. Landets BNP udgør mere end 45 pct. af de ti nye EU-landes samlede BNP. Igen er Malta mindst med et BNP, der er 55 gange mindre end Polens. Til gengæld hører malteserne til blandt de rigeste borgere i de ti nye EU-lande med et BNP per indbygger, der er næsten halvdelen gang større end gennemsnittet for de ti lande. Polakkerne hører derimod til blandt de fattigste; kun ungarerne har et lavere BNP pr indbygger.
75 mio. nye forbrugere	Både de nye og de gamle EU-medlemslande regnede i 2004 med økonomisk fremskridt som følge af udvidelsen, ikke mindst i form af øget samhandel: De nye lande i form af forbedret adgang til et af verdens største integrerede markeder – EU's indre marked; de gamle lande i form af inkluderingen af næsten 75 mio. nye forbrugere, de fleste fra lande i hastig økonomisk vækst.
Har Danmark formået at drage fordel af de nye markeder?	Men i hvor høj grad har Danmark, eller rettere sagt danske eksportvirksomheder, formået at udnytte den øgede adgang til disse ti nye EU-eksportmarkeder? Det er det spørgsmål, som dette temakapitel – efter en kort overordnet beskrivelse af de ti landes økonomiske udvikling siden indtrædelsen i EU – vil belyse ved at se på, hvordan Danmarks vare- og tjenesteeksport har klaret sig på de ti nye EU-markeder.

Datagrundlaget er baseret dels på Statistikbanken og dels på Eurostats databaser over EU-landenes befolkning, nationalregnskab, betalingsbalance og udenrigshandel. Data for tjenestehandel med statistikbanken som kilde er begrænset til perioden 2005-2012, da data for tidligere år ikke er tilgængeligt. Data for tjenestehandel med Eurostat som kilde er begrænset til perioden 2005-2011, da data for 2012 på nuværende tidspunkt kun er tilgængeligt for ganske få lande.

1.2 De nye EU-landes økonomiske vækst efter 2004

Nye EU-lande med højere vækst end de gamle ...	Her næsten ti år efter kan det konstateres, at alle de nye EU-lande, med undtagelse af Ungarn, i perioden 2004-2012 har haft højere økonomisk vækst end EU-15. Mens EU-15 samlet havde en gennemsnitlig årlig vækst på 0,8 pct. i perioden, så voksede de ti nye EU-landes samlede økonomi årligt med 3,0 pct. i gennemsnit.
--	--

... men krisen ramte også de nye EU-lande

Den finansielle krise, som ramte det meste af verden i 2008 – og den efterfølgende økonomiske tilbagegang som efter fem år stadig holder bl.a. den europæiske økonomi i lavvækst – satte også sine spor i de ti nye EU-landes økonomier. Mens de i gennemsnit havde en årlig økonomisk vækst på 5,8 pct. mellem 2004-2007, så betød krisen, at den gennemsnitlige årlige vækst faldt til 1,1 pct. mellem 2008-2012. Der er dog store forskelle mellem landene, og især den polske økonomi klarede sig igennem krisen med relativt høje vækstprocenter, mens en række andre lande, ikke mindst de baltiske, blev hårdt ramt, da høje positive årlige vækstprocenter blev efterfulgt af negative.

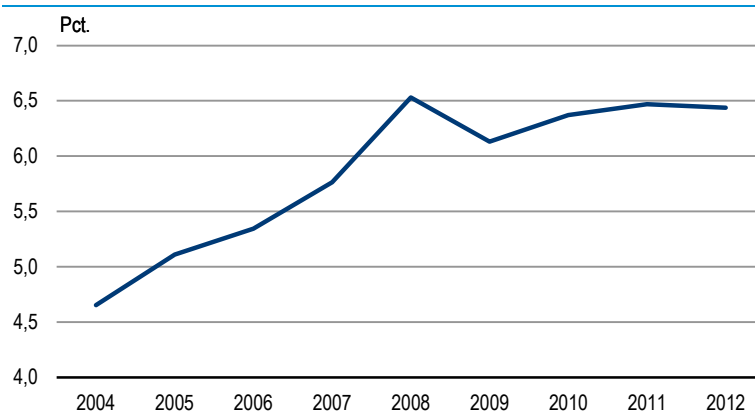
Men de nye EU-landes BNP per indbygger stadig lavere

Trods den højere vækst, så er de nye EU-landes BNP per indbygger stadig langt fra EU-15 landenes. Den gennemsnitlige borger i de nye EU-lande genererer et BNP per indbygger, der udgør under 40 pct. af det, som den gennemsnitlige EU-15 borger skaber. Igen er der store forskelle landene i mellem. En cypriot har et BNP per indbygger på næsten 70 pct. af EU-15 borgerens, mens en polak og en ungare må nøjes med en tredjedel.

Tabel 1.1 De ti nye EU-lande i tal

	Befolkning 2012.	Gns. årlig BNP vækst 2004-2012	Gns. årlig BNP vækst 2004-2007	Gns. årlig BNP vækst 2008-2012	BNP per Indbygger, 2012	
	— Mio. —	— Mia. kr. —	Pct.		— 1 000 kr. —	
De nye EU-lande i alt	74,1	6 210	3,1	5,8	1,1	84
Cypern	0,9	132	1,7	4,4	-0,6	153
Estland	1,3	130	2,7	8,8	0,1	97
Letland	2	166	2	10,4	-2,6	81
Litauen	3	245	2,8	8,5	-1,2	82
Malta	0,4	51	2,2	3,4	0,9	121
Polen	38,5	2 836	4,2	5,5	3	74
Slovakiet	5,4	529	4,3	8,5	1	98
Slovenien	2,1	263	1,4	5,6	-2,2	128
Tjekkiet	10,5	1 138	2,6	6,5	-0,3	109
Ungarn	9,9	721	0,3	2,6	-1,5	73
EU-28	507,1	96 480	1	2,9	-0,3	190
EU-15	398,8	88 667	0,8	2,7	-0,4	221
Danmark	5,6	1 825	0,3	2,5	-0,9	326

Figur 1.1 De ti nye EU-landes andel af EU-28s samlede BNP

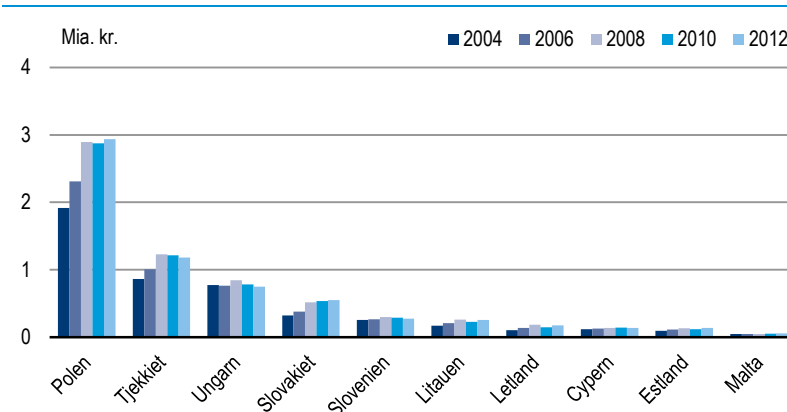

Kilde: Eurostat

De ti nye EU-lande fylder større del af EU's økonomi

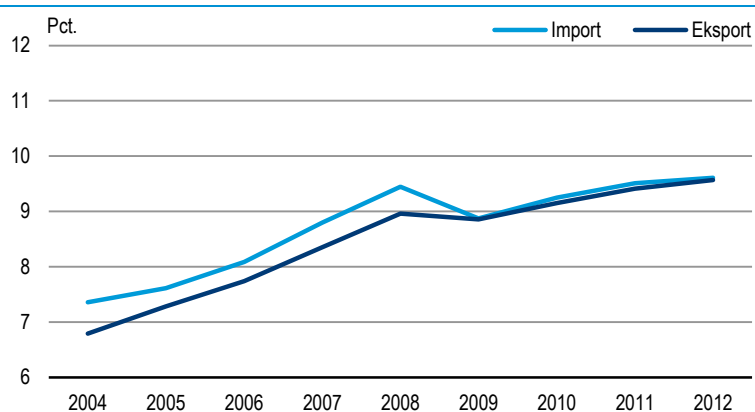
Det ændrer dog ikke ved, at de ti nye EU-lande efter deres indtræden har haft større økonomisk vækst end de gamle EU-15 lande. Så mens EU-15 borgernes BNP per indbygger er vokset ca. 14 pct. siden 2004, så er BNP per indbygger samlet set vokset næsten 70 pct. i de ti nye EU-lande. De ti nye EU-lande fylder med andre ord en større del af EU's økonomi. Dog betød den økonomiske krise, at deres andel var en smule lavere i 2012 end i 2008.

Figur 1.2 De ti nye EU-landes andel af EU-28s samlede BNP

Kilde: Eurostat

Figur 1.3 De ti landes andel af EU-28s samlede eksport

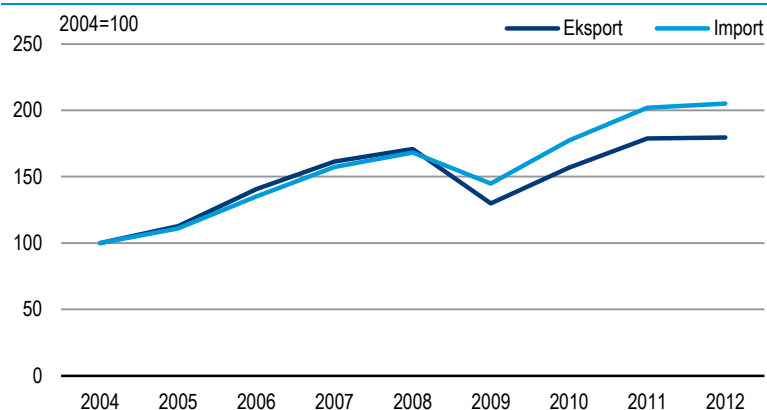

Kilde: Eurostat

De nye EU-landes handel er også vokset

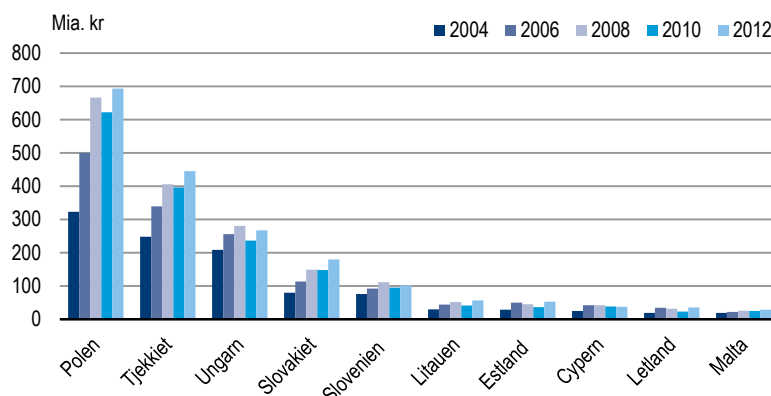
Ligesom de ti nye EU-lande fylder en større del af EU's samlede økonomi nu end i 2004, så er deres andel af EU's handel med varer og tjenester også steget. Deres andel af EU-28 landenes samlede eksport af varer og tjenester steg fra 6,8 pct. i 2004 til 9,6 pct. i 2012 og deres andel af EU's samlede import steg fra 7,4 pct. i 2004 til ligeledes 9,6 pct. i 2012. Den finansielle krise betød et umiddelbart fald i deres andel af handelen fra 2008 til 2009. Faldet var større for importen end for eksporten, således at de to strømme fra 2009 og frem var stort set på niveau med hinanden. Både importen og eksporten var i 2012 over niveauet fra før krisen.

Figur 1.4 EU-15s samlede vareeksport til de nye EU-lande (2004=100)

Kilde: Eurostat

Figur 1.5 EU-15s vareeksport til de nye EU-lande i mia. kr.

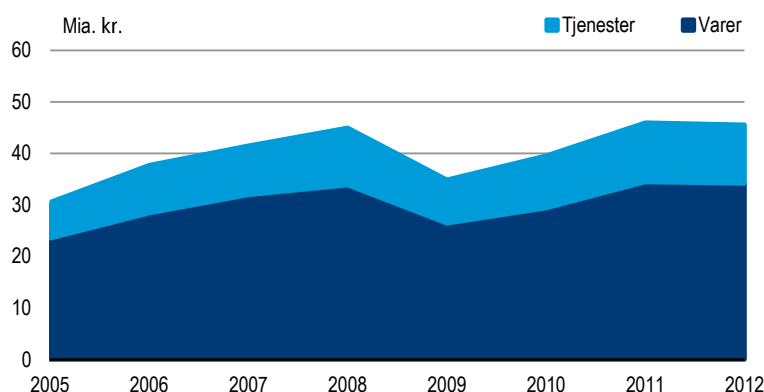
Kilde: Eurostat

EU-15 har fordoblet vareeksporten til de nye EU-lande

De nye EU-lande har øget handlen siden EU medlemskabet, men også de gamle EU-15 lande har formået at øge vareeksporten til de nye EU-lande siden 2004. Således næsten fordoblede EU-15 landene deres vareeksport til de nye EU-lande – fra ca. 1.000 mia. kr. i 2004 til næsten 2.000 mia. kr. i 2012. Af de ti lande er det især Polen og Tjekkiet, som EU-15 landene sælger deres varer til; ca. 60 pct. af eksporten gik til ét af de to lande i 2012.

1.3 Danmarks eksport til de nye EU-lande

Figur 1.6 Danmarks eksport af varer og tjenester til de nye EU-lande

Kilde: www.statistikbanken.dk/BOP6

Danmarks eksport af varer og tjenester næsten fordoblet

Danmarks samlede eksport af varer og tjenester til de ti nye EU-lande steg med næsten 50 pct. fra 2005 til 2012 i løbende priser. I 2005 eksportererede vi i alt for 30,5 mia. kr. hvoraf varer udgjorde 23,5 mia. kr. og tjenester 7,0 mia. kr. I 2012 var eksporten steget til 45,5 mia. kr. i alt, med 34,1 mia. kr. til varer og 11,4 mia. kr. til tjenester.

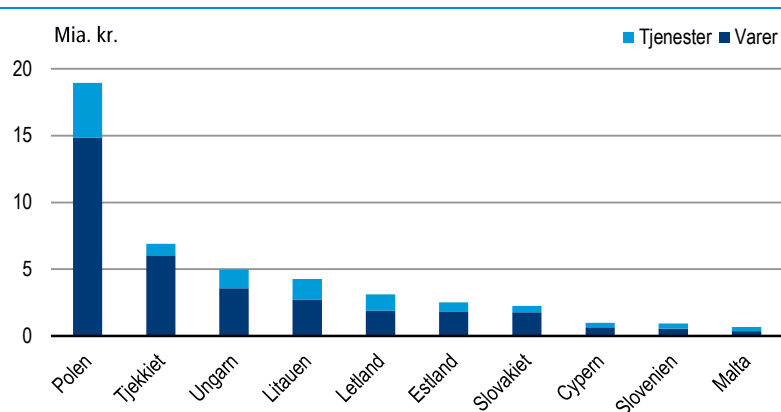
Dansk eksport til de nye lande er mere vareintensiv

Med andre ord udgjorde vareeksporten i 2012 således 75 pct. af den samlede eksport til de nye EU-lande, mens tjenesteeksporten udgjorde godt 25 pct. Dermed er dansk eksport til nye EU-lande mere vareintensiv end dansk eksport generelt, hvor tjenesteeksporten udgør næsten 40 pct.

Den samlede eksport var jævnt stigende fra 2005 til 2008, hvorefter den finansielle krise betød et fald på mere end 10 mia.kr. i eksporten til de ti nye EU-

lande fra 2008 til 2009; et fald der først blev indhentet i 2011, da den samlede eksport til landene nåede sit hidtil højeste niveau på 46,0 mia. kr.

Figur 1.7 Danmarks eksport af varer og tjenester i 2012

Kilde: www.statistikbanken.dk/BOP6

Polen er det største eksportmarked

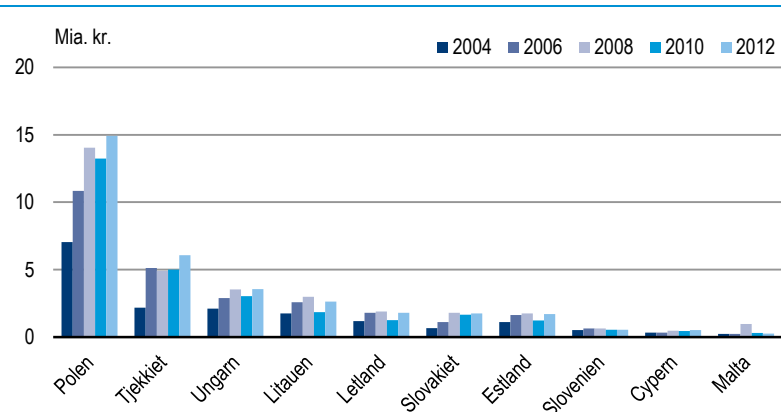
Polen er med mere end 40 pct. eller 18,9 mia. kr. af Danmarks eksport af varer og tjenester til de ti nye EU-lande klart det største marked for danske eksportvirksomheder blandt de ti. Det næststørste eksportmarked, Tjekkiet, er med knap 7 mia. kr. mindre end halvt så stort som det polske. Ungarn er det tredje største med 5 mia. kr., mens Litauen er det største baltiske eksportmarked foran Letland og Estland. De baltiske lande aftager tilsammen for næsten 10 mia. kr. danske varer og tjenester, hvilket er mere end dobbelt så meget som de fire mindste markeder tilsammen.

Vareeksporten er størst

På alle de ti eksportmarkeder er det vareeksporten, der dominerer. Mest på det tjekkiske, hvor varerne udgjorde næsten 90 pct. af den samlede eksport af varer og tjenester, mens varerne fyldte under 60 pct. i eksporten til både Slovenien og Malta i 2012. Samme år var ca. 65 pct. af den samlede eksport til de baltiske lande vareeksport.

1.3.1 Vareeksport

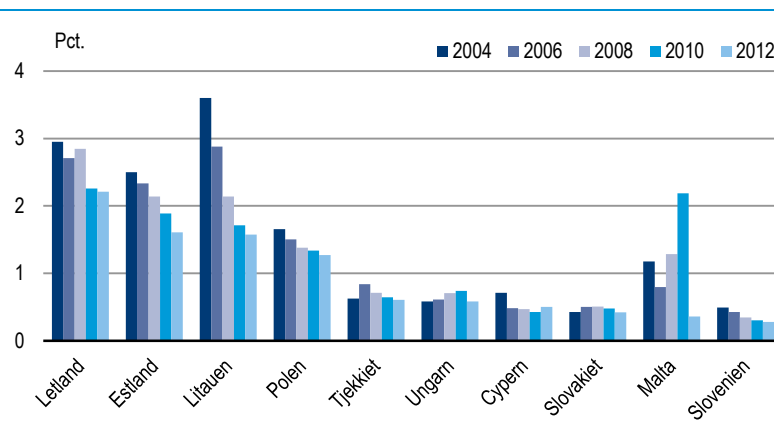
Figur 1.8 Danmarks vareeksport til de nye EU-lande

Kilde: Eurostat

- Polen aftog 44,3 pct. af vareeksporten
- Ses der alene på vareeksporten aftog Polen 44,3 pct. eller for 14,9 mia. kr. af Danmarks vareeksport til de ti nye EU-lande i 2012. Dermed var det polske eksportmarked næsten 2,5 gange større end det næststørste marked, Tjekkiet, der aftog for 6,1 mia. kr. Til gengæld steg vareeksporten til Tjekkiet med 180 pct. fra 2004 til 2012, hvilket var mere end de 112 pct., som eksporten til Polen steg med. Slovakiet var, med en stigning i samme periode på 167 pct., det næst hurtigst voksende marked for danske eksportvirksomheder blandt de nye EU-lande.
- Litauen er det største baltiske marked
- Litauen var det største baltiske varemarked for danske eksportvirksomheder foran Letland og Estland i 2012. Samlet set eksporterede danske virksomheder ligeså meget til de baltiske lande som til Tjekkiet. De tre mindste danske eksportmarkeder – Slovenien, Cypern og Malta – aftog tilsammen færre varer end Estland, det fjerde mindste. Den relativt store eksport til Malta i 2008 skyldtes en ekstraordinær eksport af skibe.

Figur 1.9 Danmarks varemarkedsandele

Kilde: Eurostat

Danmark taber markedsandele

Til trods for en stigende eksport har Danmark imidlertid tabt markedsandele på otte ud af de ti nye EU-markeder fra 2004 til 2012. På to markeder, Tjekkiet og Ungarn, lykkes det dog de danske virksomheder at forsvare eksisterende markedsandele, i begge tilfælde på 0,6 pct. De danske eksportvirksomheder har især tabt terræn på de baltiske markeder. På det litauiske var tabet på 2,0 procentpoint, mens markedsandelene på lettiske og estiske marked faldt hhv. 0,7 og 0,9 procentpoint.

Vareeksporten står stærkest i Baltikum

På trods af de faldne markedsandele er det stadig på de baltiske markeder, at dansk vareeksport står stærkest blandt de ti nye EU-lande. Således har dansk vareeksport en markedsandel på 2,2 pct. i Letland og 1,6 pct. i både Letland og Litauen. Også på det polske marked står dansk vareeksport relativt stærkt med en markedsandel på 1,3 pct. i 2012, hvilket dog er et fald på 0,4 procentpoint siden 2004.

Tabel 1.2 EU-15s andel af de nye EU-landes samlede vareimport. 2012

	Markedsandel	Markedsandel (2004=100)	Eksport per indbygger kr.
EU-15 i alt	52,1	84	4 723
Tyskland	23,0	84	10 079
Italien	5,3	76	3 323
Nederlandene	4,8	108	10 955
Østrig	4,3	94	17 580
Frankrig	3,5	67	2 019
Belgien	2,4	100	8 704
Storbritannien	2,3	78	1 256
Sverige	1,8	86	5 952
Spanien	1,6	78	1 367
Finland	1,1	67	6 576
Danmark	0,9	79	6 061
Irland	0,4	110	2 495
Grækenland	0,4	90	1 578
Portugal	0,2	98	782
Luxembourg	0,2	119	7 874
BRIK	16,2	149	276

Kilde: Eurostat

EU-15 landenes vareeksport har mere end halvdelen af markedet

EU-15 landenes vareeksport havde samlet set en markedsandel på 52,1 pct. på de ti nye EU-markeder i 2012. Tyskland havde med 23,0 pct. den største markedsandel blandt EU-15 landene. Det var over fire gange mere end Italien, der med 5,3 pct. havde den næststørste markedsandel efterfulgt af Nederlandene

med 4,8 pct. Danmark lå med en markedsandel 0,9 pct. på en ellefte-plads blandt de 15 gamle EU-lande.

Østrig eksporterer mest per indbygger

Deles vareeksporten med det eksporterende lands indbyggertal, ser billedet dog anderledes ud. Østrig havde med ca. 17.500 kr. således den største vareeksport per indbygger i 2012. Det var næsten 12.000 kr. mere end EU-15 gennemsnittet på ca. 4.700 kr. og godt 6.500 kr. mere end Nederlandene, der eksporterede næst flest varer per indbygger. Målt per indbygger har Tyskland kun den tredjestørste vareeksport til de nye EU-lande blandt EU-15 landene.

Danmark har syvendestørste vareeksport målt per indbygger

Danmark havde med ca. 6.000 kr. den syvende største vareeksport til de nye EU-lande målt per indbygger. Det var godt en hundrekroneseddel mere end Sverige, men ca. 500 kr. mindre end Finland. Også Belgien og Luxembourg eksporterede mere per indbygger til de nye EU-lande end Danmark.

EU-15 landenes markedsandel 16 pct. lavere

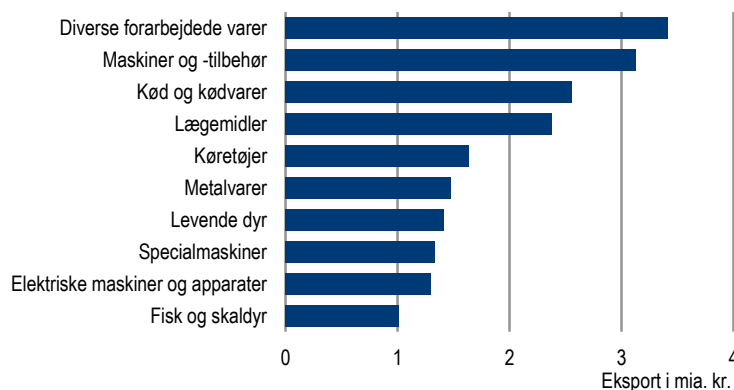
Samlet set var EU-15 landenes markedsandel 16 pct. lavere i 2012 end i 2004. Så Danmark var ikke alene om at tabe markedsandele. Elleve EU-15 lande tabte også samlet set markedsandele fra 2004 til 2012. Kun Nederlandene, Irland og Luxembourg vandt markedsandele, mens de belgiske virksomheder lige netop har forsvaret deres. Fem EU-15 landes markedsandele er faldet mere end Danmarks fra 2004 til 2012. Mest tilbage er det gået for Finland og Frankrig, men også Italien, Spanien og Storbritannien har tabt relativt mere terræn end Danmark.

BRIK's markedsandel 49 pct. større

Men når EU-15 landene samlet har tabt markedsandele, hvem har så vundet terræn på de nye EU-markeder? Svaret er resten af verden og især højvækstlandene, fx havde BRIK-landene (Brasilien, Rusland, Indien og Kina) en markedsandel på 16,2 pct. i 2012, hvilket var en stigning på 49 pct. siden 2004.

Figur 1.10

De mest eksporterede varegrupper til de nye EU-lande

Kilde: www.statistikbanken.dk/SITC2R4Y

Danmark eksporterer især mange pumper til de nye EU-lande

I Danmarks eksport til de nye EU-lande udgør *Diverse forarbejdede varer* den største varegruppe, men betragtes alle varegrupperne med maskiner o. l. (*Maskiner og -tilbehør*, *Specialmaskiner* og *Elektriske maskiner og apparater*) under ét, dominerer disse varer den danske eksport til de nye EU-lande. Især sælges der mange pumper og dele til pumper til alle de ti nye EU-lande.

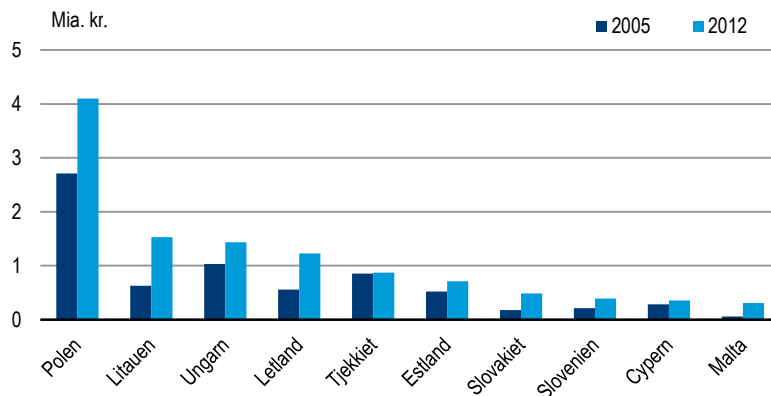
Men også legetøj, lægemidler og svinekød

Varegruppen *Diverse forarbejdede varer* dækker i denne sammenhæng især over legetøj, der eksporteres til alle de ti nye EU-lande. Eksporten af *Lægemidler* er ligeledes fordelt bredt på alle de ti lande. Varegruppen *kød og kødvarer* udgøres her især af fersk svinekød, hvoraf Polen aftager næsten 80 pct.

Fra varegruppen *Køretøjer* eksporterer Danmark bl.a. dele til bilindustrien, personbiler samt sættevogne og anhængere til især Polen, de baltiske lande og Slovakiet. *Metalvarer* dækker over konstruktioner og dele af jern og stål, der afsættes i alle de ti nye EU-lande. Til varegruppen *Levende dyr* hører især levende grise, og de eksporteres hovedsageligt til Polen. Størstedelen af de eksporterede *fisk og skaldyr* ender især i Polen og de baltiske lande, og udgøres af både hele laks og torsk, sild, frosne fiskefileter samt fiskemel.

1.3.2 Tjenesteeksport

Figur 1.11 Danmarks tjenesteeksport til de nye EU-lande

Kilde: www.statistikbanken.dk/UHT6

Polen er det største marked for dansk tjenesteeksport

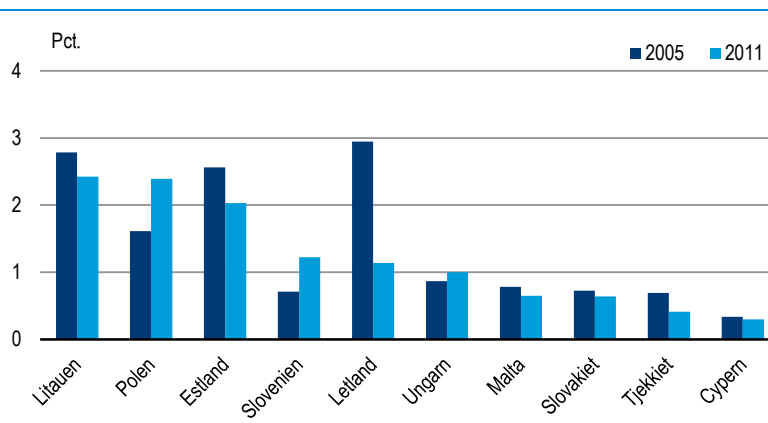
Når man ser på fordelingen af Danmarks tjenesteeksport til de ti nye lande, ses flere ligheder med den tilsvarende fordeling for vareeksporten. De fem største eksportmarkeder blandt de ti lande udgøres også for tjenester af Polen, Litauen, Ungarn, Letland og Tjekkiet. Igen ses Polen som klart det største marked med en import af danske tjenester for mere end 4 mia. kr. i 2012, hvilket udgør 36 pct. af den samlede danske tjenesteeksport til de ti lande. De vigtigste tjenestekategorier i eksporten til Polen i 2012 var søtransport og varetilknyttede tjenester.

Litauen er det næststørste marked for tjenester

Det er imidlertid bemærkelsesværdigt, at Litauen, der blandt de ti lande kun var det fjerdestørste marked for dansk vareeksport i 2012, er vokset til at være det næst største marked for tjenesteeksporten blandt de ti med en import af danske tjenester for mere end 1,5 mia. kr. i 2012. Det er sket i kraft af en stigning på 59 pct. siden 2005, hvorved Litauen har overhalet Ungarn og Tjekkiet, der i samme periode kun har udvist stigninger på hhv. 28 og 2 pct. De vigtigste tjenestekategorier i eksporten til Litauen i 2012 var ligeledes søtransport og varetilknyttede tjenester.

I den anden ende af skalaen ses Slovakiet, Slovenien, Cypern og Malta, der alle importerede danske tjenester for mindre end en halv mia. kr. i 2012. I faktiske tal har de således en meget lille betydning for den samlede eksportværdi, men relativt set har både Slovakiet, Slovenien og Malta dog vist store stigninger i deres import af danske tjenester i perioden fra 2005 til 2012.

Figur 1.12 Danmarks tjenestemarkedsandele

Kilde: Eurostat

Tjenesteeksporten har mistet markedsandele på syv ud af ti markeder

Danmarks tjenesteeksport har mistet markedsandele på syv ud af de ti nye EU-lande fra 2005 til 2011. Det største tab var på det lettiske marked, hvor danske virksomheder tabte 1,8 procentpoint af deres markedsandel. Også på de to andre baltiske markeder tabte danske eksportvirksomheder terræn i samme periode – 0,6 procentpoint på det estiske og 0,4 procentpoint på det litauiske.

Men ikke på det største, Polen

Kun i Polen, Slovenien og Ungarn har danske eksportvirksomheder formået at øge deres markedsandele; mest på det største marked, Polen, hvor markedsandelen steg med 0,8 procentpoint fra 2005 til 2011. Danske eksportvirksomheder formåede også at vinde en større del af både det slovenske og det ungarske marked med stigninger på hhv. 0,5 og 0,1 procentpoint.

Tabel 1.3 EU-15's andel af de nye EU-landes samlede tjenesteimport. 2011

	Markedsandel Pct.	Markedsandel (2005=100)	Eksport per indbygger Kr.
EU-15¹	53,9	99	701
Tyskland	17,7	95	1 125
Storbritannien	7,3	91	604
Østrig	5,1	91	3 180
Nederlandene	4,2	89	1 325
Frankrig	4,2	99	335
Italien	3,6	93	310
Belgien	2,2	115	1 044
Irland	2,0	185	2 264
Sverige	2,0	104	1 087
Spanien	1,8	136	196
Danmark	1,4	115	1 298
Finland	1,4	102	1 339
Luxembourg	0,8	176	8 326
Portugal	0,3	115	127
BRIK	6,6	77	6

¹ Uden Grækenland

Kilde: Eurostat

EU-15's tjenesteeksport har en højere markedsandel end landenes vareeksport

EU-15 landenes tjenesteeksport havde samlet set en markedsandel på 53,1 på de ti nye EU-markeder i 2011. Det var en lidt højere markedsandel end vareeksportens. Ligesom med vareeksporten var det Tyskland, der med 17,7 pct. havde den største markedsandel blandt EU-15 landene. Storbritannien havde den næststørste markedsandel med 7,3 pct., efterfulgt af Østrig med 5,1 pct. Med en markedsandel på 1,4 pct. havde Danmark sammen med Finland den tredje mindste markedsandel blandt EU-15 landene.

Luxembourg og Østrig eksporterer flest tjenester per indbygger

Ser man på tjenesteeksporten per indbygger, er det Luxembourg, der med ca. 8.300 kr. har den største tjenesteeksport. Med ca. 3.200 kr. eksporterer Østrig næstmest per indbygger, mens Irland med ca. 2.300 kr. per indbygger slutter top tre af. Målt per indbygger havde Tyskland med ca. 1.100 kr. kun den syvendestørste tjenesteeksport blandt EU-15 landene. Dermed havde Danmark på sjettepladsen med ca. 1.300 kr. en større tjenesteeksport til de ti nye EU-lande end Tyskland målt per indbygger.

EU-15 landene har bevaret deres markedsandel ...

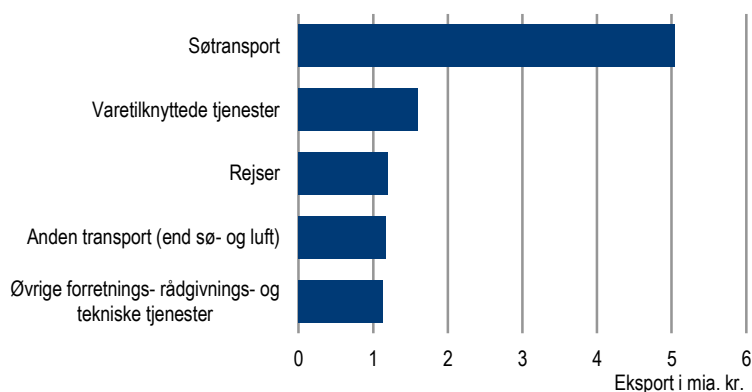
Den samlede markedsandel for EU-15 var i 2011 stort set den samme som i 2005, mens otte ud de femten gamle EU-lande havde en større markedsandel i 2011 end i 2005. Danmarks eksportvirksomheder var sammen med Portugals de tredjebedste til at vinde markedsandele blandt EU-15 landene med en stigning på 15 pct. Kun Irlands, Luxembourgs og Spaniens markedsandele steg mere med hhv. 85 pct., 76 pct og 36 pct.

... mens BRIK-landenes tjenesteeksport har tabt terræn

Samlet set har Danmark og EU-15 landene altså været betydeligt bedre til at forsvare deres tjenesteeksports markedsandele end det er tilfældet med vareeksporten. Således havde BRIK-landene kun en markedsandel på 6,6 pct. i 2012, hvilket var 23 pct. lavere end i 2005.

Figur 1.13

De mest eksporterede tjenester til de nye EU-lande

Kilde: www.statistikbanken.dk/UHT6

Over halvdelen af dansk tjenesteeksport er transport

Danmarks tjenesteeksport er i meget høj grad domineret af søtransport. Det gør sig også gældende for tjenesteeksporten til de ti nye EU-lande, hvor søtransport udgør 44 pct. af den samlede eksport. Hvis al transport ses under ét, så udgør transportrelaterede tjenester 56 pct. af tjenesteeksporten til de nye lande.

1.4 Sammenfatning

I 2004 fik EU ti nye medlemmer

Den 1. maj 2004 blev den Europæiske Union udvidet fra 15 (EU-15), til 25 medlemslande (EU-25), da ti nye lande – Cypern, Estland, Letland, Litauen, Malta, Polen, Slovakiet, Slovenien, Tjekkiet og Ungarn – blev medlemmer af EU.

De nye EU-lande har haft højere vækst end de gamle

Her næsten ti år efter kan det konstateres, at alle de nye EU-lande, med undtagelse af Ungarn, i perioden 2004-2012 har haft højere økonomisk vækst end EU-15. Mens EU-15 samlet havde en gennemsnitlig årlig vækst på 0,8 pct. i perioden, så voksede de ti nye EU-landes samlede økonomi årligt med 3,0 pct. i gennemsnit.

Og samhandlen mellem de nye og de gamle er steget	Deres andel af EU's handel med varer og tjenester er også steget. Således steg deres andel af EU-28 landenes samlede eksport af varer og tjenester fra 6,8 pct. i 2004 til 9,6 pct. i 2012 og deres andel af EU's samlede import steg fra 7,4 pct. i 2004 til ligeledes 9,6 pct. i 2012. Samtidig har de gamle EU-15 lande formået at øge vareeksporten til de nye EU-lande. Således næsten fordoblede EU-15 landene deres vareeksport i løbende priser fra ca. 1.000 mia. kr. i 2004 til næsten 2.000 mia. kr. i 2012.
Danmarks eksport til de nye EU-lande næsten fordoblet	Danmarks eksport af varer og tjenester til de ti nye EU-lande blev næsten fordoblet fra 2005 til 2012 og udgjorde 45,5 mia. kr. i alt, med 34,1 mia. kr. til varer og 11,4 mia. kr. til tjenester i 2012. Med andre ord udgjorde vareeksporten i 2012 således ca. 3/4-dele af den samlede eksport, mens tjenesteeksporten udgjorde godt en 1/4-del.
Polen er klart det største marked for dansk eksport	Polen var med 18,9 mia. kr. eller mere end 40 pct. af Danmarks eksport af varer og tjenester til de ti nye EU-lande klart det største marked for danske eksportvirksomheder blandt de ti i 2012. Og på alle de ti markeder er det vareeksporten, der dominerer.
	Ses der alene på vareeksporten aftog Polen 44,3 pct. eller for 14,9 mia. kr. af Danmarks vareeksport til de ti nye EU-lande i 2012. Dermed var det polske eksportmarked næsten 2,5 gange større end det næststørste marked, Tjekkiet, der aftog for 6,1 mia. kr. Samlet set eksporterede danske virksomheder dog ligeså meget til de baltiske lande som til Tjekkiet.
Dansk vareeksport taber markedsandele	Til trods for en stigende vareeksport har Danmark imidlertid tabt markedsandele på otte ud af de ti nye EU-markeder fra 2004 til 2012. Især blev der tabt terræn på de baltiske markeder, som dog stadig de markeder, hvor dansk vareeksport står stærkest blandt de ti nye EU-lande.
Tyskland har en markedsandel på 23 pct.	EU-15 landenes vareeksport havde samlet set en markedsandel på 52,1 pct. på de ti nye EU-markeder i 2012. Tyskland havde med 23,0 pct. den største markedsandel blandt EU-15 landene. Danmark lå med en markedsandel på 0,9 pct. på en ellefte-plads blandt de 15 gamle EU-lande.
	Danmark havde med ca. 6.000 kr. den syvendestørste vareeksport til de nye EU-lande målt per indbygger. Det var godt en hundrekroneseddel mere end Sverige, men ca. 500 kr. mindre end Finland.
EU-15 landenes vareeksport taber også markedsandele	Samlet set var EU-15 landenes markedsandel 16 pct. lavere i 2012 end i 2004, så Danmark er ikke alene om tabte markedsandele. Elleve EU-15 lande tabte samlet set markedsandele fra 2004 til 2012. Kun Nederlandene, Irland og Luxembourg vandt markedsandele, mens de belgiske virksomheder lige netop har forsvaret deres.
Danmark eksporterer især mange maskiner til de nye EU-lande	I Danmarks eksport til de nye EU-lande udgør <i>Diverse forarbejdede varer</i> den største varegruppe, men betragtes alle varegrupperne med maskiner o. lign. (Maskiner og –tilbehør, Specialmaskiner og Elektriske maskiner og apparater) under ét, dominerer disse varer den danske eksport til de nye EU-lande.
Polen er også det største marked for dansk tjenesteeksport ...	Når man ser på fordelingen af Danmarks tjenesteeksport til de ti nye lande, ses flere ligheder med den tilsvarende fordeling for vareeksporten. Igen ses Polen som klart det største marked med en import af danske tjenester for mere end 4 mia. kr. i 2012, hvilket udgør 36 pct. af den samlede danske tjenesteeksport til de ti lande.

<p>... og dansk tjenesteeksport har vundet terræn på det polske marked</p>	<p>Danmarks tjenesteeksport har mistet markedsandele på syv ud af de ti nye EU-lande fra 2005 til 2011. Kun i Polen, Slovenien og Ungarn har danske eksportvirksomheder formået at øge deres markedsandele. Mest på det største marked, Polen, hvor markedsandelen steg med 0,8 procentpoint fra 2005 til 2011.</p>
<p>Målt per indbygger er Danmarks tjenesteeksport større end Tysklands</p>	<p>EU-15 landenes tjenesteeksport havde samlet set en markedsandel på 53,1 på de ti nye EU-markeder i 2011. Ligesom med vareeksporten var det Tyskland, der med 17,7 pct. havde den største markedsandel. Med en markedsandel på 1,4 pct. havde Danmark sammen med Finland den tredjemindste markedsandel blandt EU-15 landene. Målt per indbygger havde Danmark dog, med ca. 1.300 kr. og den sjette største tjenesteeksport, en større tjenesteeksport til de ti nye EU-lande end Tyskland.</p>
<p>EU-15's tjenesteeksports markedsandel er stort set uændret</p>	<p>Markedsandelen for EU-15 var i 2011 stort set den samme som i 2005, men otte af de femten gamle EU-lande havde en større markedsandel i 2011 end i 2005. Med en stigning på 15 pct. var Danmarks eksportvirksomheder sammen med Portugal de tredjebedste blandt EU-15 landene til at vinde markedsandele i de nye lande.</p>
<p>Dansk tjenesteeksport til de ti nye EU-lande domineres af transport</p>	<p>Danmarks tjenesteeksport til de ti nye EU-lande er i meget høj grad domineret af søtransport, der udgør 44 pct. af den samlede eksport. Hvis al transport ses under ét, så udgør transportrelaterede tjenester 56 pct. af tjenesteeksporten til landene.</p>